

NÅGOT OM SOCIAL IDENTITET

Forskning om social identitet har bedrivits särskilt sedan 1980-talet (Tajfel, Hunter, Abrams och Hogg). Den har lett till viktiga rön, som sammanfattats i teorin om social identitet. Denna har senare vidareutvecklats i teorier om social självkategorisering osv.

Teorin om social identitet handlar enkelt uttryckt om att individer ser sig själva och andra såsom tillhörande olika sociala grupper. Den viktigaste skillnaden är den mellan den grupp man själv tillhör, ingruppen, och de grupper man inte tillhör, utgrupperna. Givetvis kan en och samma individ tillhöra flera grupper: etnisk grupp, religiös grupp, yrkesgrupp, social grupp osv.

Det finns flera viktiga effekter av denna gruppbildningsprocess:

- 1) Denna process för social kategorisering medför att människor i sin uppfattning av grupperna och deras medlemmar överdriver individernas likhet inom varje grupp för sig. De tenderar alltså att se den egna gruppens medlemmar såsom inbördes mer lika och likaså utgruppens medlemmar såsom inbördes mer lika än de i verkligheten är. Resultatet blir att skillnaden mellan ingrupp och utgrupp framstår som större än vad den i verkligheten är. Detta kallas accentuerings-effekten.
- 2) Denna schablonmässiga uppfattning av grupper är positivt värderande ifråga om ingruppen och negativt värderande om utgruppen. Det finns alltså tendenser att genomgående se den egna gruppens beteende, egenskaper och åsikter som positiva och utgruppens som negativa.
- 3) Dessa kategoriseringsprocesser resulterar i ett grupp-beteende, som medför diskriminering mot utgruppen och för ingruppen, tro på ingruppens överlägsenhet och utgruppens underlägsenhet, liksom känslostyrda val och preferenser för ingruppen och mot utgruppen.
- 4) Dessa tendenser, som stärker ingruppens självuppfattning och sammanhållning och omvänt nedvärderar utgruppen, skärps och förvärras, om det också föreligger verkliga intressekonflikter mellan grupperna, såsom konkurrens om gemensamma resurser.
- 5) Konkurrens mellan grupper är dock inte en nödvändig förutsättning för framväxten av parti-tagande för den egna ingruppen och mot utgruppen. Dyligt partitagande uppstår också i "minimala grupper", som skapats slumpmässigt inom ramen för psykologiska experiment (grupper, som skiljes åt med minsta möjliga yttre tecken, såsom till exempel att två grupper skiljes åt enbart genom att medlemmarna bär skjortor i två olika färger). "Det är åtminstone i vår kultur utomordentligt lätt att framkalla konkurrensbeteende mellan grupper." Henri Tajfel, *Human Groups and Social Categories: Studies in Social Psychology* 1981, s. 39.
- 6) Människor har tendens att manipulera sin sociala identitet så att denna skapar en positiv självvärdering. Om till exempel det omgivande samhället bejakar social rörlighet, ståndscirkulation, blandäktenskap etc., kan människor ge sken av att det är lättare för utomstående att komma in i den egna ingruppen än vad det i verkligheten är.
- 7) Människor har lätt för att antaga en gruppmentalitet eller snarare gruppemotionalitet och ryckas med i grupp-beteende av ofta irrationellt, intensivt emotionalt slag. Under trycket av en stark grupp-konflikt finns en tendens att göra avkall på normala rättesnören för lämpligt beteende, så att människor blir mer benägna att handla på impuls eller omedelbara stimuli och emotioner. Såsom grupp-medlemmar kan då människor utföra handlingar som de såsom individer skulle skämmas för och fördöma.
- 8) Det är inte alls nödvändigt att gruppens åsikter om sig själv eller om utgruppen behöver vara sanna. Oförnuftig tro om ingruppens betydelse, värde, uppgift osv. kan bli stark och bestående om den stärker gruppens sammanhållning inåt och separationen utåt.